

Hulp aan huis schiet vaak tekort

De Gelderlander

2 mei 2014 vrijdag

Psychiatrische instellingen investeren te weinig in ambulante hulp, stelt psychiater Niels Mulder, hoogleraar geestelijke gezondheidszorg aan de Erasmus Universiteit.

Vóór 2020 moeten de psychiatrische instellingen een derde van hun bedden wegdoen en worden mensen korter opgenomen. Dit betekent dat méér hulp aan huis moet worden geleverd. Toch ontbreekt het 'enthousiasme' om dat te gaan doen bij veel instellingen, zegt Mulder: "De financiële prikkel ontbreekt: patiënten in bedden leveren méér geld op van de zorgverzekeraar dan patiënten die thuis wonen."

Als de hulp aan huis tekortschiet, groeit echter het risico dat patiënten niet de zorg krijgen die ze nodig hebben en dat er meer overlast komt in woonbuurten.\

'Soms sta ik tien keer voor niks voor de deur'

De Gelderlander

2 mei 2014 vrijdag

door Wilma de Cort

Psychiatrische patiënten wonen vaker thuis. Sommigen houden de deur dicht. Krijgen ze genoeg hulp?

De burens zwaaien vanachter hun raam, maar de persoon voor wie GZ-psycholoog Karel Raben komt, verderop in het straatje, is niet thuis. Ze kijkt door het raam en analyseert de situatie. "Zijn scooter is weg, shag ligt op tafel en er staat nog een kop koffie. Hij is vast in paniek gevluht", zegt ze. Ze gaat achterom. Een hond springt tegen de achterdeur en trekt met zijn poten modderige vegen over het glas. "Waar heb je je baasje gelaten?", vraagt Raben. Ze rijdt nog een rondje door de buurt en als ze even later terugkeert, is de man wél thuis. Bleek gezicht. Nerveus. Hij geeft Raben, die iedere dag even bij hem langs komt, een vel papier. Daarop heeft hij de seksuele dwanggedachten geschreven die hem die ochtend uit zijn huis dreven.

Eerst had hij als een gekooid dier door zijn woning gebeend, vechtend tegen paniek en tegen de hersenspinsels die razendsnel door zijn hoofd spookten. Tot hij er letterlijk voor op de vlucht sloeg. Naar zijn bijna 80-jarige moeder, die verderop woont, maar er evenmin raad mee weet. "Ik kan me voorstellen dat je hier onrustig van wordt", zegt Raben. "Zullen we het er morgen over hebben?" De man knikt, maar of hij er morgen zal zijn, is altijd onzeker.

Niet alleen ouderen moeten zolang mogelijk thuis wonen omdat anders de zorg onbetaalbaar wordt. Dit geldt ook voor psychiatrische patiënten. Maar is door het verdwijnen van 'bedden' de ambulante hulp aan hen wel adequaat geregeld? Volgens Niels Mulder, psychiater en hoogleraar openbare geestelijke gezondheidszorg aan de Erasmus Universiteit niet en is daardoor het risico groot dat mensen met ernstige psychiatrische aandoeningen thuis niet goed worden geholpen en er meer overlast zal optreden in woonbuurten. Hij is vooral bezorgd over hoe het de naar schatting 20.000 tot 30.000 'zorgmijders' zal vergaan, patiënten die iedere hulp buiten de deur weten te houden. Dat worden er naar zijn overtuiging steeds meer. "Want zie maar eens iemand zover te krijgen dat hij 350 euro verplicht eigen risico wil betalen voor hulp die hij niet wenst. Of zie hem eerst maar eens naar de huisarts te krijgen voor een verplichte verwijzing."

Of er nu al meer overlast is in woonbuurten, is volgens de hoogleraar niet te zeggen. "De politie heeft geen goed landelijk registratiesysteem om dit te meten."

Maar ook de politie heeft de vrees uitgesproken dat er meer overlast door verwarde mensen in woonbuurten komt. Vooral omdat de eigen bijdrage hen er vanaf kan houden hulp te zoeken.

De politie registreert nu bij incidenten als de veroorzaker van overlast 'verward' of 'overspannen' overkwam, maar dit zegt niet alles. "Als iemand zijn baan kwijtraakt, kan hij ook tijdelijk van het padje zijn en overlast in de straat of stad veroorzaken", zegt woordvoester Monique Matze van de Nationale Politie. "Dan behoef je nog geen psychiatrische zorg."

Ook bestuurssecretaris Eta Mulder van Ribw Alliantie, de landelijke koepel voor beschermd wonen, maakt zich zorgen over de grote groep zorgmijders: "De overheid gaat er vanuit dat de burger die een probleem heeft, zelf hulp komt vragen. Maar zorgmijders zullen zich juist niet melden bij het Wmo-loket van de gemeente voor een keukentafelgesprek."

Psychiater Mulder: "Gemeenten willen de zorg zo dicht mogelijk bij de huisarts organiseren, omdat dit goedkoper is dan specialistische geestelijke gezondheidszorg. Maar mensen die iedere hulp buiten de deur proberen te houden, hebben die specialistische hulp wel vaak nodig."

Alleen al in een willekeurige plaats als Zwolle heeft Trajectum nu zestig zorgmijders in het vizier: allemaal mensen met een verstandelijke beperking én psychiatrische aandoening. Gemiddeld roepen de hulpverleners een half jaar door de brievenbus dat ze graag even binnenkomen voordat ze ook echt contact krijgen. Of ze blijven dag in dag uit aanbellen, sms'sjes en brieven versturen, familie inschakelen. "Als ik tien keer voor niks voor de deur sta, sta ik er de elfde keer weer", zegt psycholoog Raben. Ze zit in een kamer aan tafel met een psychiater, maatschappelijk werker, orthopedagoog, sociotherapeut en psychiatrisch verpleegkundige. Allen kijken naar een projectiescherm en bespreken kort de cliënten; iedere dag. Bij alle namen staat een kleur. Rood betekent: voor de veiligheid altijd met z'n tweeën op bezoek, oranje is telefoneren met een collega als je naar binnengaat en ook zodra je bent vertrokken. Bij 'groen' is versterking niet nodig.

Iedereen passeert de revue. Daarbij vallen woorden als: vervuiling, bedreiging, werkstraf, betalingsregeling, onrust, straatverbod, alcohol, bewindvoering.

Even later rijdt teamleider Frank Nijkamp naar een woning. Een jongen komt, in zijn Manchester United-trainingspak, petje achterstevoren op, de trap afgestommeld en legt zijn oma met een geïrriteerde hoofdbeweging het zwijgen op. Ze luistert stilletjes, op de rand van de bank, tussen het kristal en de vogelkooitjes. De teamleider heeft de gemeente over een onterechte belastingheffing gebeld. De jongen staat op en loopt boos door de kamer. "Ik ben er helemaal - fuck - klaar mee", zegt hij en zet zijn wijsvingers tegen beide slapen, omdat hij 'gek' wordt van de hoofdpijn. Boos is hij ook vanwege zijn ontslag, boos is hij op de huisarts die hem medicijnen gaf die hij niet meer wil. "Ik ben er klaar mee", herhaalt hij steeds. Oma laat de teamleider uit. Ze trekt de voordeur bijna achter zich dicht als ze zachtjes zegt: "Dat met die papieren moet wel worden opgelost."

Morgen en overmorgen en ook de dagen erna komt de teamleider zonodig weer: "Wij geven niet zo snel op."